

Cum că *ce* al nostru va fi semănînd a să ieste de crezut, dar pentru noi ieste foarte limpede deosebirea și unul care ar voi să se dea de Moldovan și ar rostii pe *ce* al nostru ca să n'ar amăgi pe nime, fie-cine l'ar luă drept străin.

J.

Consoana *iot* ie prefăcută la noi în *ge*, și spre *j* n'a păsit. Acest obicei curățăză bine dialectul moldovenesc.

Se zice *giug*, *giur*, *giudic*,... în loc de *jug* *jur*, *judec*... cum se află la Munteni.

Lambrior a dovedit că aceste forme ale Moldovenilor sunt mai vechi de cit ale Muntenilor și că toți Români au zis odinioară ca Moldovenii și mai pe urmă unele dialecte au prefăcut pe *ge* în *j*. Ca doavadă aduse cuvântul *jos* care se află și sub forma *gios* (la noi singura populară) venind din *dioso*, nu putem alt-feli de cit să presupunem că *dioso* a trecut la *jos* prin *gios* din *ghios*. Prefacerea lui *dio* în *ghio*, se știe că s'a întimplat cu siguranță. Tot astfel ieste și cu formele *rotungior*, etc. carile la unii Români au ajuns la *rotunjor* și trecerea a trebuit să se facă prin *rătungior* din *rotundiolo*.

(Va urmă.)

I. Nădejde.

VĂLUL NEGRU

de Charles Dickens. *)

Ieră în luna lui decembrie în anul 1811 : bătuseră zece ceasuri de sară. Un doftor tânăr, de curînd norocit cu diploma, sedea lîngă un foc care lumină cabinetu-i modest; viutul făcea gemete jalnice izbindu-se în ogeag; ploaea lovea din cînd în cînd cu tării în geamuri. Toată ziua, doftorul fusese nevoie să imblă prin oraș, suferind frigul și ploaia, îndeletnicindu-se că o treabă ce nu privea medicina; și una gustă plăcerea de a fi învălit într'un halat și de a-și simți picioarele în pantofii calzi. Ieră în acea stare de fericiere cînd somnul cuprinde încet încet toate

*) Traducerea s'a făcut din franțuzește.

simțirile, cînd închipuirea se avîntă pe aripile aurite ale visuluî Mai întaiu, gîndî că vîntul bătea peste măsură de strănic, și scoase foarte înț-lepăște închiere că, dacă ar fi fost afară, în loc de a fi aşezat foarte îndemnătate lingă foc, ploaieia i ar bate aspru în obraz. Apoi gîndî la vizita ce, îu tie care an, făcea, la crăciun, mergînd în orașul de unde ieră de loc și iutilniudu-se cu cei mai bunî prietenî, își închipuî plăcerea ce vor simți văzindu-l, și bucuriea ce va face Emiliei, verișoara pe care ieră s'o iee, îndată ce s'ar fi auzit că au început a veni bolnavi la doftor. Gîndî în urmă că trebuea să se aștepte la clientî mai numerosi, și că atuocî va putea să-și aducă la îndeplinire visul din tinerețe; să aibă o femeie bună și iubită, care să învioșeze traiul lui cel trist și părăsit, și să-i dea curaj să lucreze mai cu inimă. Își puse apoi întrebare dacă va veni vre o dată un bolnav să-l cheme, ori dacă nu va veni nică o dinioară; și, în mijlocul acestor gînduri, acestor cereri, adornî adine, visînd la jocurile din copilărie, la Emilia, al cărei glas vesel îi resună în minte, și a cărei mină o simțea cum îl ținea de jucau sub copaci.

Se trăzi cu această simțire: o mină, în adevar, ieră pusă pe umărul său, dar nu a copilei tinere și blînde, ci mină sau mai bine laba unui băiet de vre-o un-spre-zece ani, părăsit chiar de mic de părînti, și pe care administrațiea parohiei îl dăduse în slujbă la doftor, cu leafa de un schelling pe septămîna și hrană. Băietul î-ră datoriu să meargă pe unde l-ar tremete ucenicul lui Esculap, dar n'avea nemică de făcut; dormea toată ziua și-și lăsă somnul numai cînd pregătea ce-vă de mincare.

— O doamnă, domnule! o doamnă! zicea Tom împingînd încetîșor pe stâpinu-su ca să-l trezască.

— Ce doamnă? strigă acesta, sărind din fotoliu, și neștiind bine dacă visul îi ieră numai părere, ori dacă nu cum-va vinise Emilia. Ce doamnă? Unde-i?

— Aici, domnule.

Și Tom arâtă cu degetul spre ușa de steclă care despărțea odaea de cabinet, fața băielui ărată mare groază și nu se putea crede că se spăriese până la atîta de venirea unui bolnav, ori cît de neobișnuit să fi fost cu asemenea lucruri.

Tinărul doftor se uită spre ușă: tresări văzind cine îl așteptă.

Înnaintea lui stătea o femeie foarte naltă, ieră îmbrăcată în negru peste tot; un șal negru îi ascundea bustul, un vâl des tot negru îi acoperea fața. Stătea nemîscată dincolo de ușa de steclă; și, deși nu o văzută făcind vre o mișcare, înțelesă că prin vâl îl privea țintă cu ochi pătrunzători.

Învingînd o simțire de mierare și de neliniște, înnaintă spre

ușă și o deschise. Ușa se deschidea în lăuntru, aşa că necunoscuta nu-și schimbă starea.

— D-voastră voiți să vorbiți cu mine, doamnă?

Respunse din cap că da.

— Poftiți de intrăți, deci.

Femeea făcă un pas, și întorcind capul spre băiet, pără că stă la iudeoa'ă.

— Ieșii, Tom, zise doftorul.

Tom cu ochii boldiți de frică și de mierare, nu mai așteptă să-i zică a doua oară.

— Închide ușa! îi mai zise stăpinul.

Tom o inchise și se ascunse de ceea parte, ca să audă și să vadă ce se va întimplă.

Trăgind un scaun lingă foc, doftorul pofti pe necunoscută să șadă. Iea se apropiè iucet, și doftorul văză că glodul și plolia minujise straile de jale ale tăinicei cliente.

— Ați infruntat vremea rea, zise doftorul pentru ca să înceapă convorbirea.

— Da, respuse necunoscuta cu glas dureros și destăinuitoriu de grele suferință.

— Sintetă bolnavă?

— La suflet, nici la trup, sunt foarte bolnavă. Dar n'âm venit pentru boala mea. Cer ajutorul Dvoastră pîntru altul. Poate că fac o nebunie ceriudu-vă asemenea lucru, dar, în fie-care noapte, nedormind și plinând neincetă, tot această gîndire am avut'o. Văd, vă! că ori ce ajutoriu omenesc nu-i va putea fi folositoriu, și totu-și mă îngrozesc, nu pot suferi ideea de a-l pune pentru vecie în scrierii fără să cauț să mă încredințez că ori-ce nădejde ie perduță cu desăvîrșire.

Necunoscuta vorbea cu foc, cu sinceritate, de mergea drept la inima doftorului; ieră încă tînăr și n'avuse încă timp de a se face nesimtoriu, văzind suferințele și cunoșcindu-le sub toate formele.

Se sculă cu grăbire.

— Dacă persoana de care vorbiți, ieste într'o stare aşa de primejdioasă căt se vede din cuvintele Dvoastre; n'avem de pierdut nici un minut. Ieată sint gata să plec. De ce n'ați adus doftor mai din timp?

— Pentru că ori-ce ajutoriu ar fi fost cu neputință mai curind, pentru că chiar astă-zî nu putem face nemică încă, respunse necunoscuta impreunind minele într'o mișcare de desnădăduire.

Doftorul se uită în spre vălul cel negru, care ieră tot lăsat peste față; ar fi voit să vada de pe expresia obrazului ce înțeles aveau vorbele femeiei, dar vălul ieră des și nu ieră chip să vadă ce-va pri'ntr'insul.

— Sînteți bolnavă, fără să știți poate, zise iel cu înduioșare. Frigurile v'au dat putere de a vă împotrivi la aşa de crudeturburări, la osteneli grele; acumă ardeți. Beți aceasta, — și ii dădù un pahar de apă, — liniștiți-vă, spuneți-mă cu tot singele rece ce felu de boală are persoana pentru care sînteți aşa de îngrijită; spuneți-mă de cînd îi bolnavă. Îndată ce-mă veți da lămurirea trebuitoare pentru ca vizita mea să poată fi de folos, sănătatea să merg cu Dvoastră.

Necunoscuta duse păharul la gură fără să ridice vâlul, și îl puse înapoi pe sobă fără să fi gustat dintr'însul; apoi zbucui în oftări.

— Știu că vorbele mele se par spuse în aiurarea frigurilor. Mi s'a mai zis tot aşa, și mai cu asprime de cît de Dvoastră. Nu-s tinără, D-le, și cu cît mi se apropie viața de sfîrșit, cu atita mi-ă mai scumpă; totu-și, așădă cu bucurie anii ce mai am de trăit, dacă aș putea, cu asemenea preț, să fac ca faptele ce vă spun să nu fie foarte adevărate, urmă sărmâna semee, dar acela despre care vă vorbesc va fi mîne cu neputință de ajutat, știu, ce închipuiri înșelătoare imi fac în această privință, și cu toate acestea, de și acumă fi aproape în mînele morței, nu puteți să-l vedeați, nu puteți să-i dați nici un ajutoriu.

— M'ași teme să nu vă măresc durerea vorbind despre cele ce-mă spuneți, punindu-vă întrebări asupra unui lucru ce voiți a ascunde cu îngrijire; dar, dați-mă voie să vă spun, în cele ce-mă spuneți sunt lucruri cari nu se potrivesc de felu între dinsele și de necrezut. Ieste vorba, după dv, de o persoană care moare aproape acumă, și pe care nu pot s'o văd, chiar de aș putea să-i fiu folositoriu; vă temeți că mine deminează să nu fie prea tirziu și cu toate acestea numai mîne voiū putea să încerc a-i dă ajutoriu. Subiți foarte mult acea persoană; vorbele d-voastre, turburarea ce simți, toate arată că grija vă roade. De ce să nu încercăm a-i scăpa zilele înainte de a fi poate trecut timpul?

— Dumnezeule! Dumnezeule! strigă necunoscută vîrsind lacrimi, cum pot aștepta să mă creadă străină cînd chiar mie mi se par lucruri de necrezut? Nu voiți deci să veniți mine? zise ieșit sculindu-se iute.

— N'am zis că nu vreau; dar vă înștiințez că, dacă stăruite să amînați chemarea unui dottor, dacă persoana aceea va muri, aveți asupră-vă respundere cea mai îngrozitoare.

— Nu va cădea asupra mea această respundere! respunse străina cu amărăciune. Cît despre mine, voiū respunde de toate faptele mele.

— Sint datoriu să dau ajutoriu ori cu mă-l va cere. Voiū face cum voiți, deși mi se par luciuri foarte ciudate. Voiū vedea-

pe bolnav mîne demineață, lăsați-mă adresa. La ce ceas va trebui să vin?

— La nouă.

— Iertați-mă dacă vă mai întreb: acuma îl aveți sub îngrijirea d-voastră?

— Nu.

— Nu puteți deci să-l ajutați? Ar fi de prisos să vă spun ce trebuie să-i faceți în timpul nopței?

— Acuma n'âm nică o putere.

Văzind că nu poate scoate nică o lămurire de la necunoscută și dorind a pune sfîrșit acestei scene dureroase, căci durerea femeii, stăpînă cu greutate, zbucnea, doftorul făgădui din nou că la nouă ceasuri va merge negreșit. Femeea îi dăduse adresa unei ulți aproape necunoscuta la Walworth, apoi se îndepărta în tăcere fără să și fi indicat vălul.

Fîrsește că o vizită aşă de crudata a făcut întipărire adîncă asupra doftorului, care gîndî mult asupra celor întimplăte, dar în zădar. Prea luminat pentru a putea presupune ce va nefresc în aceste întimplări, căută în desert vie o explicare. Să fi fost oare vorbă de o ucidere menită pentru noaptea aceea chiar, și de o dată tovarășă la crîmă, necunoscuta să fi început a avea muștrări de conștiință, și să caute a împiedecă îndeplinirea nelegiuirei aducînd, la vreme, un doftor ca să dea îngrijiri victimi? Dar lucruri de acestea nu se întimplă în mijlocul unuia oraș mare. Nu ieră mai de crezut că femeea ce venise la dinsul ieră nebună? Această neșiguranță împiedecă pe doftor de a dormi: nu putea să alunge diu mintea-îi vălul negru; așteptă ziua cu nerăbdare; vroea să știe ce țină să fie. După ce începuse a se lumină, poruși spre Walworth

Walworth, spunem pentru cei ce nu cunosc bine geografia Londrei, este unul dintre satele cele multe ce formează o incingătoare în jurul capitalei britanice, și pe cari aceasta le îngheță încet încet înținzîndu-și cas-le pe acolă. A-ză încă Walworth este un loc cu nume reu. Nu se află pe acolă nici un bancheriș. Acum cinci-zeci de ani, ieră o mahală pierdută, îngrozitoare, unde ierau cite-va locuință păcătoase, în cari ședea oameni cu mutre ce te punea în prepusuri, prea straci pentru a locui într'o mahală cinstită, ori avînd pricini binecuvîntate pentru a le placea să-și facă cuiburile în aceste locuri pustii și îndepărtate. Poliția nu se arătă pe acolea, în încurcătura aceasta de vizuni puturoase pline de vagabonzi, de hoți, de gazde de talhari, de calpuzani și de drojdile poporului pline de viții și de crime.

Doftorul își căuta drumul, nu fără greutate, prin atîtea ulicioare ori cărăi glodoase.

Cîte-va grădinî reu lucrate, locuri goale încunjurate cu zâplazuri năruite, putrede ori sparte, se însirau destul de neregulat la dreapta și la stînga. Baratce de lemn reu închise, bordeea cu înșătoșare înfricoșătoare, ierau semănate ici colo.

Trebuea să aibă cine-va vre o trăabă foarte grabnică ca să vîne așă de departe într'o adunătură de boidee.

Doftorul întîlnî cîțî-va însi strenguroși pe cari îi întrebă despre ulița ce căută, și după ce primî felurîte respunsuri nepotrivite și neîndestulătoare, ajunse în sfîrșit.

Ieră însîrșit dinaintea casei despre care îi vorbise femeea îmbrăcată negru. Casa numai cu două rînduri, nu mai fusese reparată de cînd o făcuseră; se vede că voeau să o lase să se ruineze incetul cu incetul. Ieră singură, lîngă o mlaștină, și ușa îi ieră închisă. La cele două ferești de la rîndul al doilea ierau perdele trase cu mare îngrijire, se îngrijau să nu cum-va să privească cine-va ce se face în lăuntru. Nici un zgomot nu ieșea dinlăuntru; nu se arăta nici un semn că trăește cine-va acolo.

Tinărul stătu puțin pe gînduri înnainte de a rîdică ciocanul; privi casa; i se părea că are mutra cea mai respingătoare ce se poate încipui pentru o adunătură de lemn și de tencueală. Știea cîțî oameni rei se află în capitale și cum nu s-ar fi ferit de nici o fără de lege; înnădușitorii, invietorii, nu-și cîștigă eră încă bu-mele cel îngrozitoriu; dar doftorul imblase în spîntele: știea că pentru a căpăta cadavre doftorii engleji cumpără foarte scump și în țaină, ticăloșii neguțitori de carne de mort nu se feresc totdeauna de omoruri. Dacă ar fi ales cine-va o locuință în care să îndplinească cele mai grozave meșteșuguri, negreșit că i-ar fi plăcut casa ce-i sta dinaintea ochilor.

Totu și doftorul nu stătu mult la compene: i-ar fi fost rușine să se întoarne, să fugă de o primejdie, poate numai încipiută. Cadea o ploae înghîțată; trebuea să se hotărască într'un fel și încă iute. Se apropiè de ușă și lovî în etișor cu ciocanul.

Îndată se auziră cîte-va cuvinte rostite incet; cine-va stînd pe scară spunea altuia de lîngă ușă ce să facă. În curind se auzi cum trăgea zăvoarele; apoi cheea scîrpii în broască, și un bărbat nalt cu chipul selbatec, galbân ca un mort, cu ochi rătăciți, cu părul zbîrlit, cu hainele necurate, se ivî pe prag. Ușă întorcindu-se pe țîțîni fără zgomot lăsă loc de intrare.

— Poftim de întrăși, domnule.

Doftorul făcu cîțî-va pași în corridor, și ușa se închise în urmă-îi; cheea și zăvoarele împiedecau ieră-și ori-ce vizită neplăcută.

— Poftim pe aice

Doftorul fu dus într'o odăită de la capătul corridorului.

— Am ajuns la vreme? întrebă iel.

— Ați venit prea de timpuriu, ii respuns omul ce-l primise.

Doftorul făcă un gest de mierare și de spaimă; omul nalt parcă nici nu băgă samă.

— Fiți bun de stații aice, domnule; nu veți aștepta mult, vă făgăduesc.

Și necunoscutul ieși închiziud ușa cu cheea.

Doftorul, după ce se văzù siugur, se uită să vadă în ce feliu de loc se află. Două scaune șchioape și o masă stricată alcătueau toată mobilarea. O grămadă de cărbuni ardea încet și parcă cu părere de reu; umezala curgea pe zidiurile grele, și singura fereastră a odăieș ieră spre o ogradă plină de apă și încunjurată cu un zidiu a cărui coloare, verde urită, supără privirea. Ochiurile de la fereastră se stricaseră de mult și ierău înclocuite prin hîrtie care se spârsese și ie. Nu se auzea nici un zgomot în toată locuința și doftorul începù a se cam îngriji de sfîrșitul acestei ciudate întimplări în care se vîrise. Se întrebă plin de neliniște pentru ce l'a închis. Dar crezù de prisos să stige, să încerce a fugi. Înțelese că-i prins și că trebuie să aștepte.

Trecù un sfert de ceas; răbdarea Esculapului nostru se apropiea de sfîrșit, cînd auzi zgomotul unei trăsuri venind în trapul cel mare. Trăsura se opri dinaintea casei; ușa se deschise; o convorbire, al cărei înțeles nu putea să-l deosebească, începù în corridor, apoi auzi zgomot de paș: doi sau trei oameni se sueau pe scară ducind o greutate. După jumătate de minuntă, cei ce se urcaseau se scoborîră și ieșiră. Ușa din spre uliță se închise în urma lor cu zăvoare și cu cheea.

Se făcă ieșiră-și tacere.

Ametit prin o înlanțuire de împrejurări aşa de tînicio și pecari nici nu mai cercă să le înțeleagă, doftorul stătea fără mișcare și fără glas înaintea focului, care se stînsese. În cîind se deschise ușa acestei odăi ticăloase și văzù înaintea sa a cea-și femeie care, sara trecută, venise la diosul. Pe obraz avea tot vălul cel negru, din piept îi ieșeau oftări sfâșietoare. Nu rostii nici un cuvînt, dar făcă semn doftorului să vie. Iel ascultă, și, urcîndu-se pe scară, intră într-o odaie mai fără mobile. Într'un colț ieră un pat soldătesc. Perdele de stoia proastă, întinse la ferești, făceau aproape de tot întuneric în odaie; și pe cind doftorul cercă să deosebească lucruri, femeea alergă lîngă pat și căzù în găunchi.

Doftorul văzù atunci că pe pat ieră un om, învălt și întrius. Nu se mișca de loc; capul și fața ierău descoperite; ieră legat pe suò fâlcii și nodul venea în crăstetul capulu; ochii ierău închiși brațul stîng atîra păuă la pămît.

Dând cu blindețe pe necunoasă la o parte, doftorul luă mina acestui nenorocit și apoi o lăsă îndată, ca și cum ar fi atins un fier roș.

— Dumnezeule mare! strigă iel, acest om ie mort

— Nu, nu-i mort! respunse femeea neagră sculindu-se și fringîndu-și mînile; nu spuneți că-i mort, nu pot să mă deprind cu asemneea ideie! Căci oamenii n'au fost aduși la viață după ce se crezuse că nu mai li se poate da nici un ajutoriu! Căci ar fi scăpat dacă li s-ar fi dat ajutoare la vreme! Cercăți, domnule, de faceți ce-vă pentru dinsul; dați-vă toate silințile; tot putem avea încă nădejde. Poate acumă chiar îl părăsește viața. Grăbiți-vă, în num le ceriului, grăbiți-vă, fiți mintuitorul lui și al meu!

Și nenorocă frecă cu grabă timplile, pieptul celuī ce zacea înaintea ie; și lovea în palme, dar aceste mîni, țapene de receală, cădeau cu greutate cum le lăsă din ale ie.

— Zadaruci, zise doftorul cu glas trist. Totu-și ridicăți perdelele.

— Pentru ce? strigă necunoscuta trăsărind.

— Ridicați perdelele, vă zic, vă poruncesc! respunse doftorul cu tarie.

— Am voit să fie întunecoasă odaiea, respunse femeea răpezindu-se înaintea doftorului ca să-l impiede de a se apropiă de fereastră. Fie-vă milă de mine. Dacă aice pe pat iește un cadavru, să-l văd cel puțin numai ie!

— Moareea acestui om nu-i firească! strigă doftorul, care, răpezindu se, dadu întă'o parte perdeaua

Necunoscută cercă în desert să-l opreasă, vâlul ii căzù, și arăta fața unei femei bătrîne de vre-o cinci-zeci de ani care fusese frumoușă, dar, pe care lacrimele, lipsele de tot felul, o zdrobiseră și imbatrînsiseră de timpuriu. O tremurătură nervoasă mișcă buzele nenorocitei și ochii ii straluceau de nesuferit.

— L'au omorit cu silnicie! zise doftorul arătind cadavrul și uitindu-se cu stăiuință la femeie.

— Da, respunse ie cu glas iunădușit!

— L'au omorit!

— Da ca niște barbari! ie pe D-zeu de martur!

— Si vinovatul, cine-i? strigă doftorul apucind pe necunoscută de braț.

— Uitați-vă mai iutăiu, și apoi întrebați.

Tiuărul se pleca spre cadavrul care ieră bine luminat. Fața mortului iera înflătă și vinele pline de sânge negru; ochii ieșiti din orbite; limba se vedea între buzele pline de spumă. Uu cerc albastru se vedea în jurul gâtului. Adevărul se cunoscu.

Acest om ii unul di'ntre cei osinduți la moarte și cari au fost

spînzurați astă demineață! strigă doftorul și se depărta de pat înfiindu-se.

— Așă ieste, response necunoscută cu un glas aproape de neiuțeles.

— Cine-i?

— Fiiu-mieu, vă!

Și nenorocita căzù leșinată pe podele

Istoriea acestei femei ierà foarte simplă Remăsesese văduvă, fără prietenă, fară avere, cu un fiu unic, pe care îl crescuse cum putu mai bine, și din pricina lui suferise toate lipsele cele mai grele.

Nemulțamitoriul, luindu-se după pilde rele, trecuse cu ușurință hotarul dintre vițiu și crimă, și pierise de mîna călăului. Mă-sa, însuflită până la cea din urmă clipală de nadejdea că-l va scăpa, nebună cind văzù că n'are nică un chip de a-l măntuì. În desert ceruse trupul îndată ce au putut sa-l iea din spînzuratoare, în desert îl ascunsese acolea, friughiea își îndeplinise datoriea.

Doftorul nu uită această femeie aşă de crud lovita; o viri într'un ospitiu, o vizită des, îngrijî ca să fie bine tratată, și nu crătu nemică pentru a-i indulcî soarta. Avu cel puțin atita noroc și ieia că nu se mai tămaðui de nebunie. Ar fi simîtit prea mult toată întinderea unei dureri pe care nemică nu o putea dâmoli.

Doftorul a ajuns vestit; glasul publicului îl pune în rangul dințării printre următorii lui Galianu și Boerhaave; din toate părțile îl chiamă, zilele de ar fi lungi și de cîte 72 de ceasuri nu i-ar ajunge pentru a face jumătate din vizitele însemnate pe carnetul secretariului; aurul curge la dînsul, pe piept poartă mulțime de decorații; și totu-și, în mijlocul ovorurilor, bogăților, ocupătiilor ce-l absorb viața, și se întimplă adesea de-și amintește de cea dințăru vizită ce a făcut, și se înfoară cind vede un vâl negru.

Traducere de S. G.

Geologia județului Argeș
după un memoriu al D-lui Sabba Ștefănescu,
membru al bioului geologic.

Județul cuprinde o parte muntoaasă, una deluroasă și alta șes. Partea muntoaasă formează a treia parte din suprafața județului, partea deluroasă și cea șesoasă formează de asemenea fiecare cîte o treime din întinderea județului.

Regiunea muntoaasă n'are platouri întinse, nici terațe, ci